

Η εκπαίδευση ή η αναγκαία ουτοπία

Από τον Jacques Delors

Απέναντι στις πολλαπλές προκλήσεις του μέλλοντος, η εκπαίδευση εμφανίζεται ως απαραίτητο ατού για να επιτρέψει στην ανθρωπότητα να προοδεύσει προς τα ιδεώδη της ειρήνης, της ελευθερίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης. Η Commission δηλώνει την πίστη της στο σημαντικό ρόλο της εκπαίδευσης στη συνεχή ανάπτυξη του ατόμου και των κοινωνιών. Στην υπηρεσία μιας ανθρώπινης ανάπτυξης πιο αρμονικής, πιο αυθεντικής, ώστε να υποχωρήσει η φτώχεια, ο αποκλεισμός, η καταπίεση, οι πόλεμοι...

Αυτή την πεποίθηση, η Commission εύχεται μέσα από τις αναλύσεις, τις σκέψεις και τις προτάσεις της να την μοιραστεί με τους περισσότερους σε μια στιγμή που οι εκπαιδευτικές πολιτικές συναντούν έντονη κριτική ή υποβιβάζονται για οικονομικούς λόγους στη τελευταία σειρά των προτεραιοτήτων.

Η Commission σκέφτηκε τα παιδιά και τους έφηβους που αύριο θα αντικαταστήσουν τις γενιές των ενηλίκων, οι οποίες τείνουν να επικεντρώνονται στα προσωπικά τους προβλήματα.

Στην αυγή ενός νέου αιώνα είναι επιτακτικό όλοι όσοι αισθάνονται μια υπευθυνότητα να παραχωρήσουν την προσοχή τους στις σκοπιμότητες και τα μέσα της εκπαίδευσης.

Το πλαίσιο της προοπτικής

Αξιοσημείωτες ανακαλύψεις και επιστημονικές πρόοδοι σημάδεψαν το τελευταίο τέταρτο του αιώνα. Το επίπεδο ζωής συνέχισε την πρόοδο του με πολύ διαφορετικούς ρυθμούς ανάλογα με τη χώρα, όμως ένα αίσθημα απογοήτευσης μοιάζει να κυριαρχεί και έρχεται σε αντίθεση με τις ελπίδες μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο.

Μπορούμε να μιλήσουμε για απογοητεύσεις που οφείλονται στην οικονομική και κοινωνική πρόοδο. Η αύξηση της ανεργίας και τα φαινόμενα αποκλεισμού στις πλούσιες χώρες το μαρτυρά. Η διατήρηση ανισοτήτων ανάπτυξης στον κόσμο το επιβεβαιώνει.

Βέβαια η ανθρωπότητα έχει συνείδηση των απειλών που βαραίνουν στο φυσικό της περιβάλλον. Αλλά δεν βρήκε ακόμη τα μέσα να τα θεραπεύσει παρά τις πολυάριθμες διεθνείς συγκεντρώσεις όπως αυτή του Ρίο, πάρα τις σοβαρές συνεχείς προειδοποιήσεις με φυσικά φαινόμενα ή τεχνολογικά ατυχήματα.

Η με κάθε θυσία οικονομική ανάπτυξη δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ο μοναδικός δρόμος που θα επέτρεπε τη συμφιλίωση της υλικής προόδου και της ισότητας, το σεβασμό της ανθρώπινης υπόστασης και του φυσικού κεφαλαίου που πρέπει να μεταδώσουμε σε καλή κατάσταση στις μελλοντικές γενιές.

Εντοπίσαμε όλες τις συνέπειες όσον αφορά στις σκοπιμότητες, οδούς και μέσα μιας διαρκούς ανάπτυξης και στις καινούργιες μορφές διεθνούς συνεργασίας; Και βέβαια όχι! Και θα είναι μια από τις μεγάλες πνευματικές και πολιτικές προκλήσεις του επόμενου αιώνα.

Αυτή η διαπίστωση δεν πρέπει να οδηγήσει τις υπό ανάπτυξη χώρες να παραμελήσουν τις κλασικές κινητήριες δυνάμεις της ανάπτυξης και κυρίως την αναγκαία είσοδο στον κόσμο της επιστήμης και της τεχνολογίας με ότι αυτό περιλαμβάνει σε θέμα προσαρμογής των πολιτισμών και εκμοντερνισμού των νοοτροπιών. Άλλη απογοήτευση για αυτούς που είδαν στο τέλος του ψυχρού πολέμου την προοπτική ενός καλύτερου και ειρηνικού κόσμου. Δεν αρκεί για να παρηγορηθούμε ή να βρούμε άλλοθι να επαναλάβουμε ότι η Ιστορία είναι τραγική.

Αν ο τελευταίος μεγάλος πόλεμος είχε πενήντα εκατομμύρια θύματα, πώς να μη θυμόμαστε ότι από το 1945 έγιναν περίπου 150 πόλεμοι με είκοσι εκατομμύρια νεκρούς. Ο κίνδυνος λοιπόν εξακολουθεί να υπάρχει. Αλλά πώς θα μάθουμε να ζούμε μαζί στο "χωριό-πλανήτη" αν δεν είμαστε ικανοί να ζούμε στις φυσικές κοινότητες όπου ανήκουμε (Το έθνος, την περιοχή, την πόλη, το χωριό, τη γειτονιά); Θέλουμε, μπορούμε να συμμετέχουμε στη ζωή στην κοινότητα; Είναι το κεντρικό ερώτημα στη δημοκρατία....

Οι εντάσεις που πρέπει να ξεπεράσουμε

- 1) Ένταση ανάμεσα σε ολικό- τοπικό. Να γίνεις σιγά-σιγά πολίτης του κόσμου χωρίς να χάσεις τις ρίζες σου και συμμετέχοντας ενεργά στη ζωή του έθνους σου και στις βασικές κοινότητες.
- 2) Ένταση ανάμεσα σε παγκόσμιο - μοναδικό. Η παγκοσμιοποίηση της κουλτούρας πραγματοποιείται προοδευτικά αλλά ακόμη μερικώς. Η παγκοσμιοποίηση είναι αναπόφευκτη με υποσχέσεις αλλά και κινδύνους : λήθη του μοναδικού χαρακτήρα κάθε προσώπου, την προδιάθεση να διαλέγει το πεπρωμένο του και να πραγματοποιεί όλες τις δυνατότητές του, στο συντηρημένο πλούτο των παραδόσεων και της κουλτούρας του που απειλείται αν δεν προφυλαχθεί από τις τρέχουσες εξελίξεις.
- 3) Ένταση ανάμεσα σε παράδοση- μοντερνισμό που προκύπτει από την ίδια προβληματική: να προσαρμόζεσαι χωρίς να αρνηθείς τον εαυτό σου, να χτίζεις την αυτονομία σου σε διαλεκτική σχέση με την ελευθερία και εξέλιξη του άλλου, να ελέγχεις την επιστημονική πρόοδο, να σημειώνεις την πρόκληση των νέων τεχνολογιών της πληροφορίας.
- 4) Ένταση ανάμεσα σε μακροπρόθεσμο-βραχυπρόθεσμο: κυριαρχία σήμερα του εφήμερου. Επικέντρωση στα άμεσα προβλήματα. Γρήγορη λύση προβλημάτων που απαιτούν στρατηγική υπομονετική, συντονισμένη, υπολογισμένη, όπως η περίπτωση της εκπαιδευτικής πολιτικής.
- 5) Ένταση ανάμεσα σε ανταγωνισμό-ισότητα ευκαιριών. Πρόκειται για ένα θέμα κλασικό το οποίο τίθεται από τις αρχές του αιώνα στις οικονομικές, κοινωνικές και εκπαιδευτικές πολιτικές.
Η Commission υποστηρίζει ότι ο εξαναγκασμός του ανταγωνισμού κάνει πολλούς υπεύθυνους να ξεχνούν την αποστολή της εκπαίδευσης: Να δίνει σε κάθε ανθρώπινο ον τα μέσα να εκμεταλλευτεί όλες τις ευκαιρίες του ενεργοποιώντας την έννοια της δια βίου εκπαίδευσης, συμφιλώνοντας τον ανταγωνισμό που κεντρίζει με τη συνεργασία που ενισχύει και την αλληλεγγύη που ενώνει.
Νέα θέματα που προσθέτει η Commission: αυτογνωσία και μέσα που επιβεβαιώνουν τη φυσική και ψυχολογική υγεία ή τη μάθηση για να γνωρίσουν και να διαφυλάξουν το φυσικό περιβάλλον.
- 6) Ένταση ανάμεσα σε πνευματική- υλική διάσταση. Ο κόσμος διψά για ιδανικά και αξίες. Το ευγενές έργο της εκπαίδευσης θα προκαλέσει στον καθένα ανάλογα με τις παραδόσεις και τις πεποιθήσεις του την εξύψωση της σκέψης και του πνεύματος ως το παγκόσμιο, ξεπερνώντας τον εαυτό του.

Σκεφτόμαστε και χτίζουμε το κοινό μας μέλλον

Είναι γεγονός ότι η παγκοσμιοποίηση από τη μια πλευρά και η αναζήτηση των ριζών μας από την άλλη μας προκαλούν ίλιγγο. Η εκπαίδευση πρέπει να αντιμετωπίσει αυτό το πρόβλημα στην προοπτική της επίπονης γέννησης μιας παγκόσμιας κοινότητας.

Αποστολή της να επιτρέψει σε όλους να καρποφορήσουν τα ταλέντα και όλες οι δυνατότητές τους, πραγματοποιώντας το προσωπικό τους σχέδιο. Πρόκειται για σκοπιμότητα που ξεπερνά όλες τις άλλες και η πραγματοποίησή της είναι μακριά και δύσκολη, έχει δε σημαντική συμβολή στην αναζήτηση ενός κόσμου πιο ζωντανού και πιο δίκαιου.

Η ανθρωπότητα διστάζει : φυγή προς τα μπρος ή καρτερία μπροστά στις δυστυχίες του πολέμου, την εγκληματικότητα, την υπανάπτυξη. Άλλη οδός: επαναξιολόγηση της εκπαίδευσης δίνοντας τα μέσα σε καθένα να καταλάβει τον άλλο στην ιδιαιτερότητά του και τον κόσμο στην χαοτική του πορεία προς μια κάποια ενότητα. Αλλά και αυτοκατανόηση, εσωτερικό ταξίδι σηματοδεδμένο από γνώση και άσκηση αυτοκριτικής.

Η συσσώρευση των γνώσεων και οι νέες ανακαλύψεις δεν υποτιμούνται από την Commission όμως φαίνεται να έχουν σαφή όρια αφού απέτυχε η μεταφορά των τεχνολογιών σε στερημένες χώρες.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι ένα πιο ελαστικό σύστημα θα επέτρεπε πνευματική καινοτομία προσφέροντας ένα σταθερό μοντέλο ανάπτυξης σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά κάθε χώρας όπου ξανασκέφτονται τη θέση της εργασίας στην κοινωνία του αύριο στην οποία η ανθρώπινη φαντασία προηγείται των τεχνολογικών προόδων για να αποφύγουμε την ανεργία, τον κοινωνικό αποκλεισμό, τις ανισότητες στην ανάπτυξη. Γι' αυτό επιβάλλεται η δια βίου παιδεία (πλεονεκτήματα: ελαστικότητα, ποικιλία, προσβασιμότητα στο χρόνο και το χώρο). Για να επιτευχθεί η διαρκής δόμηση του ανθρώπινου προσώπου, η γνώση, οι ικανότητες, οι ιδιότητες της κρίσης και της δράσης και η συνειδητοποίηση του εαυτού και του περιβάλλοντος ώστε να αναλάβει τον κοινωνικό του ρόλο στην εργασία του και στην πολιτεία.

Υπάρχει αναγκαιότητα να πάμε προς μια "εκπαιδευτική κοινωνία", καθώς η προσωπική και κοινωνική ζωή προσφέρουν υλικό για εκμάθηση ξεχνώντας σημαντικές αλήθειες.

Η χρήση των ανθρώπινων δυνατοτήτων προϋποθέτει την κατοχή ποιοτικών βασικών στοιχείων εκπαίδευσης. Άρα το σχολείο πρέπει να δίνει την ευχαρίστηση να μάθει, την ικανότητα να μάθει πώς να μαθαίνει, την περιέργεια του πνεύματος και σίγουρα τίποτα δεν αντικαθιστά στη σχέση δασκάλου- μαθητή.

Να τοποθετήσουμε τη δια βίου εκπαίδευση στο κέντρο της κοινωνίας.

Απαντάμε στην πρόκληση ενός κόσμου που αλλάζει γρήγορα αν αποφύγουμε τη διάκριση ανάμεσα στην πρώτη και τη διαρκή εκπαίδευση και πετυχαίνουμε την καλύτερη κατανόηση του άλλου και του κόσμου, οδηγούμενοι στην αμοιβαία κατανόηση, την ειρηνική ανταλλαγή και την αρμονία. Πρόκειται εξάλλου για ένα από τους τέσσερις στύλους-βάσεις της εκπαίδευσης: Να μάθουμε να ζούμε μαζί αναπτύσσοντας τη γνώση των άλλων, την ιστορία, τις παραδόσεις, την πνευματικότητά τους.

Το νέο πνεύμα είναι αναγκαίο λόγω της αυξανόμενης αλληλεξάρτησης και το κατανοούμε αναλύοντας τους κινδύνους και τις προκλήσεις του μέλλοντος για έξυπνη και ειρηνική διαχείριση αναπόφευκτων ρήξεων.

Η Commission δεν παραμελεί του άλλους τρεις στύλους-στοιχεία βάσης για να μάθουμε να ζούμε μαζί.

1. μαθαίνουμε να γνωρίζουμε. Γενική κουλτούρα που γίνεται διαβατήριο για διαρκή εκπαίδευση.
2. Μαθαίνουμε να κατασκευάζουμε (παραμελημένη ικανότητα) με συμμετοχή σε επαγγελματικές και κοινωνικές δραστηριότητες παράλληλα με τις σπουδές και με εναλλαγή σχολείου και εργασίας.
3. Μαθαίνουμε να υπάρχουμε. Με ενίσχυση της προσωπικής υπευθυνότητας στην πραγματοποίηση του συλλογικού πεπρωμένου, ανακάλυψη των ταλέντων που προϋποθέτει την αυτογνωσία.

Η Commission αναφέρεται σε μια άλλη ουτοπία: την εκπαιδευτική κοινωνία που βασίζεται στην απόκτηση , τον εκσυγχρονισμό και τη χρήση των γνώσεων. Στην πραγματικότητα η εκπαίδευση οφείλει να προσαρμόζεται στις κοινωνικές αλλαγές χωρίς να παραμελεί τα κεκτημένα, τις βάσεις και τους καρπούς της ανθρώπινης εμπειρίας. Γι' αυτό η εκπαιδευτική πολιτική πρέπει να έχει διπλό στόχο : την ποιότητα της διδασκαλίας και τη δικαιοσύνη.

Να ξανασκεφτούμε και να συνδέσουμε τους διάφορους κύκλους εκπαίδευσης

Χρειάζεται να αναγνωρίσουμε τη ζωτική σημασία της βασικής εκπαίδευσης να αναθεωρήσουμε τις λειτουργίες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και να ασχοληθούμε με την εξέλιξη της ανώτερης εκπαίδευσης λαμβάνοντας υπόψη το φαινόμενο της μαζικοποίησης. Μιλώντας δε για μαζικοποίηση αναφερόμαστε σε νέους αποκλεισμένους από τη διδασκαλία πριν πάρουν κάποιο αναγνωρισμένο πτυχίο και χωρίς κάποια αντισταθμιστική επιμόρφωση προσαρμοσμένη στις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Τα δεδομένα στην εκπαίδευση έχουν αλλάξει πολύ από το 1990 οπότε και συζητήθηκαν οι βασικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο συνέδριο του Jomtien.

Σήμερα ο συνδυασμός της κλασικής διδασκαλίας και των εξωτερικών προσεγγίσεων στο σχολείο πρέπει να επιτρέπει στο παιδί να φτάνει στις τρεις διαστάσεις της εκπαίδευσης: ηθική και πολιτισμική, επιστημονική και τεχνολογική, οικονομική και κοινωνική.

Κρίνεται αναγκαία η βασική εκπαίδευση σε 900 εκατομμύρια αναλφάβητους ενήλικες, 130 εκατομμύρια παιδιά που δεν φοιτούν σε σχολείο και 100 εκατομμύρια παιδιά που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο και εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα και των βιομηχανικών χωρών.

Όσο για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση παρουσιάζει αυξημένες ανάγκες λόγω της γρήγορης αύξησης του αριθμού των μαθητών και του κορεσμού των προγραμμάτων.

Η εμμονή για ανώτατη εκπαίδευση οδηγεί στη μαζική ανεργία.

Η κυριότερη φροντίδα της Commission είναι να αξιοποιήσει τα ταλέντα ώστε να περιοριστεί η σχολική αποτυχία, να αποφευχθεί σε πολλούς εφήβους το αίσθημα αποκλεισμού με τους κλασικούς τρόπους στραμμένους προς μια εννοιολόγηση και εμπλουτισμένους από μια εναλλαγή ανάμεσα στο σχολείο και την επαγγελματική-κοινωνική ζωή, επιτρέποντας να αποκαλύπτονται άλλα ταλέντα. Λειτουργούν έτσι ως γέφυρες στους δυο δρόμους για διόρθωση λάθος προσανατολισμού.

Η ανώτερη εκπαίδευση πρέπει να εξεταστεί επίσης σε αυτή την ίδια προοπτική.

Σε πολλές χώρες Πανεπιστήμια και ιδρύματα ανώτερης διδασκαλίας συμμετέχουν στη διαδικασία επιλογής των καλύτερων που δημιουργούνται για να παραδοθούν σε περίοδο δυο ως τεσσάρων χρόνων απαντώντας στις ανάγκες της κοινωνίας και της οικονομίας

Η προσφορά των Πανεπιστημίων αναμένεται να είναι η εξής:

- Είναι ένας χώρος επιστήμης και πηγή γνώσης που οδηγεί σε έρευνα θεωρητική ή

εφαρμοσμένη ή εκπαίδευση διδασκόντων.

- Είναι μέσον απόκτησης υψηλού επιπέδου γνώσης και τεχνογνωσίας, επαγγελματικής εξειδίκευσης με σπουδές προσαρμοσμένες στις ανάγκες της οικονομίας.
- Είναι προνομιούχο σταυροδρόμι δια βίου εκπαίδευσης που ανοίγει πόρτες για ενήλικες που θέλουν να συνεχίσουν τις σπουδές τους, να προσαρμόσουν ή να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους ή να ικανοποιήσουν την επιθυμία τους για γνώση σε όλους τους τομείς της πνευματικής ζωής.
- Είναι ο προνομιούχος εταίρος μιας διεθνούς συνεργασίας που επιτρέπει ανταλλαγή καθηγητών και φοιτητών, διευκολύνοντας τη διάδοση της καλύτερης διδασκαλίας.

Έτσι το Πανεπιστήμιο θα ξεπερνούσε την αντίθεση δημόσια υπηρεσία- αγορά εργασίας ξαναβρίσκοντας την πνευματική και κοινωνική αποστολή του ως θεσμός εγγυητής παγκόσμιων αξιών και πολιτιστικής κληρονομιάς.

Για να επιτευχθούν αυτά η Commission συνηγορεί υπέρ της μεγαλύτερης αυτονομίας των Πανεπιστημίων, των οποίων ο ρόλος είναι καθοριστικός σε φτωχές χώρες όπου με τις έρευνες τους μπορούν να συμβάλλουν στην επίλυση των οξύτων προβλημάτων, ώστε να βγουν από τον κύκλο της φτώχειας.

Να πετύχουν οι στρατηγικές της μεταρρύθμισης

Χρειάζεται μια μακροπρόθεσμη προσέγγιση για να πετύχουν οι μεταρρυθμίσεις που επιβάλλονται. Τρεις είναι οι παράγοντες που συμβάλλουν στην επιτυχία των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων : η τοπική κοινότητα (γονείς, διδάσκοντες...), οι δημόσιες αρχές και η διεθνής κοινότητα.

Προηγείται η συμμετοχή της τοπικής κοινότητας στην εκτίμηση των αναγκών χάρη στο διάλογο με τις δημόσιες αρχές και ακολουθεί η εκπαίδευση των γονέων και η επιμόρφωση των δασκάλων.

Με ένα αποκεντρωμένο εκπαιδευτικό σύστημα θα αυξάνονταν η υπευθυνότητα και η ικανότητα καινοτομίας κάθε σχολικής μονάδας.

Η μεταρρύθμιση προϋποθέτει τη συμβολή και την ενεργητική συμμετοχή των δασκάλων. Οι διάφορες χώρες θα πρέπει να προσέξουν ιδιαίτερα την πνευματική και οικονομική κατάσταση των δασκάλων γιατί τους ζητούν να παρωθήσουν τους νέους στη μάθηση, δείχνοντας ότι η πληροφορία δεν είναι γνώση. Σε αυτή τους την προσπάθεια οι δάσκαλοι αισθάνονται μόνοι παρά την ύπαρξη συνδικαλιστικών οργανώσεων που υπερασπίζονται τα συμφέροντά τους. Γι' αυτό είναι αναγκαία η πρόσβαση των δασκάλων σε διαρκή εκπαίδευση και η επανεκτίμηση της θέσης των δασκάλων της βασικής εκπαίδευσης αλλά και η απόκτηση μέσων για εκπαίδευση ποιότητας: βιβλία, μοντέρνα μέσα επικοινωνίας, ομαδοσυνεργατική διδασκαλία για αποφυγή αποτυχίας, ατομικός προσανατολισμός σπουδών, δια βίου εκπαίδευση.

Οι δημόσιες αρχές μπορούν να επιλέξουν μετά από διαβουλεύσεις με όλους τους ενδιαφερόμενους, να χαράξουν κατευθύνσεις, να θέσουν τα θεμέλια και τους άξονες του συστήματος.

Η Commission θεωρεί ότι η εκπαίδευση είναι συλλογικό αγαθό προσβάσιμο σε όλους, που λαμβάνει υπόψη τις παραδόσεις κάθε χώρας, το στάδιο ανάπτυξης, τον τρόπο ζωής.

Μιλάμε για ισότητα ευκαιριών όμως παρατηρείται ελιτισμός στην δευτεροβάθμια και την ανώτερη εκπαίδευση άρα είναι απαραίτητο να επεκτείνουμε τη διεθνή συνεργασία στο χωριό-πλανήτη για να αποφύγουμε τέτοια φαινόμενα. Με την προσφυγή σε διεθνούς επιπέδου οργανώσεις επιχειρείται η εξεύρεση ικανοποιητικών λύσεων σε προβλήματα με παγκόσμια διάσταση. Η αυξανόμενη αλληλεξάρτηση

υποδηλώνει την αναγκαιότητα μεταρρύθμισης των διεθνών θεσμών για να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων στην κοινωνία και την εκπαίδευση. Συνέδριο κορυφής της Κοπεγχάγης, Μάρτιος 1995- αφιερωμένο σε κοινωνικά θέματα που οδήγησε την Commission να διατυπώσει συστάσεις για :

- παρακινητική πολιτική για εκπαίδευση κοριτσιών- γυναικών (συνδιάσκεψη του Beijing - Σεπτέμβριος 1995).
- Χρηματοδότηση της εκπαίδευσης
- Ανάπτυξη της αρχής "ανταλλαγή χρέους -εκπαίδευσης"
- Διάδοση νέων τεχνολογιών σε όλες τις χώρες
- Κινητοποίηση μη κυβερνητικών οργανώσεων για στήριξη πράξεων διεθνούς συνεργασίας.

Η Commission εύχεται η UNESCO να υπηρετήσει την ειρήνη και την αμοιβαία κατανόηση των ανθρώπων εξυψώνοντας την εκπαίδευση ως πνεύμα ομόνοιας και θέλησης να ζήσουμε μαζί σαν ενεργά μέλη του χωριού-πλανήτη που θα οργανώσουμε για το καλό των μελλοντικών γενεών.

Ακολουθούν οι συστάσεις της Commission για τη βελτίωση της κατάστασης στην εκπαίδευση.

Πρώτο μέρος ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ

Από την κοινότητα βάσης στην παγκόσμια κοινωνία

Η πλανητική αλληλεξάρτηση είναι μείζον πρόβλημα της εποχής μας. Υφίσταται τώρα και θα σημαδέψει τον 21^ο αιώνα με τη σφραγίδα του. Απαιτεί μια συνολική σκέψη, που ξεπερνά κατά πολύ το φάσμα της εκπαίδευσης και της κουλτούρας, στους ρόλους και τις δομές των διεθνών οργανισμών.

Ο μεγαλύτερος κίνδυνος είναι να δούμε να δημιουργείται μια ρήξη ανάμεσα σε μια μειονότητα ικανή να κινείται σε αυτόν τον καινούργιο κόσμο που δημιουργείται και μια πλειοψηφία η οποία θα αισθανόταν αμφιταλαντευόμενη απέναντι στα γεγονότα, αδύναμη να επέμβει στη συλλογική μοίρα, με τους κινδύνους μιας δημοκρατικής οπισθοχώρησης και πολυμερών εξεγέρσεων.

Η διοικούσα ουτοπία που μας οδηγεί πρέπει να κάνει να συγκλίνει ο κόσμος προς περισσότερη αμοιβαία κατανόηση, περισσότερη αίσθηση υπευθυνότητας και περισσότερη αλληλεγγύη, στην αποδοχή των πνευματικών και πολιτιστικών διαφορών μας. Η εκπαίδευση, επιτρέποντας σε όλους την πρόσβαση στη γνώση, έχει ένα ρόλο πολύ συγκεκριμένο να παίζει στην εκπλήρωση αυτού του παγκόσμιου καθήκοντος : να βοηθήσει να κατανοήσουμε τον κόσμο και τον άλλο, για να κατανοήσουμε καλύτερα τον εαυτό μας.

Από την κοινωνική συνοχή στη δημοκρατική συμμετοχή.

Η εκπαιδευτική πολιτική πρέπει να είναι επαρκώς διαφοροποιημένη και να εκπονείται με τέτοιο τρόπο ώστε να μην είναι ένας συμπληρωματικός φορέας κοινωνικού αποκλεισμού.

Κοινωνικοποίηση κάθε ατόμου και προσωπική ανάπτυξη δεν πρέπει να είναι ανταγωνιστικές. Πρέπει λοιπόν να τείνουμε προς ένα σύστημα που προσπαθεί να συνδυάσει τις αρετές της ενσωμάτωσης και το σεβασμό των ατομικών δικαιωμάτων.

Η εκπαίδευση δεν μπορεί μόνη της να λύσει τα προβλήματα που τίθενται από τη ρήξη του κοινωνικού δεσμού (όπου αυτός υπάρχει). Μπορούμε όμως να περιμένουμε από αυτή να συμβάλλει στην ανάπτυξη της θέλησης να ζήσουμε μαζί, βασικό στοιχείο της κοινωνικής συνοχής και της εθνικής ταυτότητας.

Το σχολείο πετυχαίνει σε αυτό το καθήκον συμβάλλοντας από την πλευρά του στην ενσωμάτωση των μειονοτήτων, επιστρατεύοντας τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους, στο σεβασμό της προσωπικότητάς τους.

Η δημοκρατία μοιάζει να προοδεύει, σύμφωνα με τους κανόνες και τους σταθμούς που προσαρμόστηκαν στην κατάσταση κάθε χώρας. Αλλά η ζωτικότητα της απειλείται συνεχώς και το σχολείο οφείλει να αρχίσει την εκπαίδευση πολιτών συνειδητοποιημένων και ενεργών.

Η δημοκρατική συμμετοχή βελτιώνεται, κατά κάποιον τρόπο, από την πολιτική αρετή. Αλλά μπορεί να ενθαρρύνεται ή να ενισχύεται από μια εκπαίδευση και πρακτικές προσαρμοσμένες στην κοινωνία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και της πληροφορίας. Αρκεί η προσφορά σημείων αναφοράς και κωδικών ανάγνωσης για να ενδυναμώσουμε τις ικανότητες κατανόησης και κρίσης.

Στην εκπαίδευση έγκειται η παροχή στα παιδιά και στους ενήλικες των πολιτισμικών βάσεων που θα τους επιτρέψουν να αποκωδικοποιήσουν, στο μέτρο του δυνατού τις τρέχουσες μεταβολές. Αυτό προϋποθέτει να επιχειρήσουν μια επιλογή στη μάζα των πληροφοριών, ώστε να τις ερμηνεύσουν καλύτερα και να αποδώσουν τα γεγονότα σε μια ιστορία του συνόλου.

Τα εκπαιδευτικά συστήματα πρέπει να απαντούν στις πολλαπλές προκλήσεις της κοινωνίας της πληροφορίας, στην προοπτική ενός συνεχούς εμπλουτισμού των γνώσεων και την άσκηση των πολιτικών δικαιωμάτων, προσαρμοσμένων στις απαιτήσεις του καιρού μας.

Από την οικονομική ανάπτυξη στην ανθρώπινη ανάπτυξη

Η συνέχιση της σκέψης που οδηγείται γύρω από την ιδέα ενός νέου μοντέλου ανάπτυξης, που σέβεται περισσότερο τη φύση και το άτομο.

Μια προοπτική για μια θέση εργασίας στην κοινωνία του αύριο λαμβάνοντας υπόψη τις επιπτώσεις της τεχνολογικής προόδου και τις αλλαγές στον δημόσιο και ιδιωτικό τρόπο ζωής.

Πληρέστερα μέτρα για την ανθρώπινη ανάπτυξη που λαμβάνουν υπόψη όλες τις διαστάσεις της.

Η θέσπιση νέων σχέσεων ανάμεσα στην πολιτική της εκπαίδευσης και την πολιτική της ανάπτυξης, για να ενισχυθούν οι βάσεις της γνώσης και της τεχνολογίας στις χώρες που αφορά: προτροπή στην πρωτοβουλία, στην ομαδική εργασία, στη ρεαλιστική συνέργεια λαμβάνοντας υπόψη τα τοπικά αποθέματα, την αυτοδιάθεση και το πνεύμα της επιχείρησης.

Ο απαραίτητος εμπλουτισμός και η γενίκευση της βασικής εκπαίδευσης (σημασία της Διακήρυξης του Jomtien).

Δεύτερο μέρος ΑΡΧΕΣ

Οι τέσσερις στυλοβάτες της εκπαίδευσης

Η δια βίου εκπαίδευση στηρίζεται σε τέσσερις στυλοβάτες: να μάθεις να γνωρίζεις, να μάθεις να κατασκευάζεις, να μάθεις να ζεις με τους άλλους, να μάθεις να υπάρχουν.

Να μάθεις να γνωρίζεις συνδυάζοντας μια γενική κουλτούρα επαρκώς εκτεταμένη με τη δυνατότητα να δουλέψεις σε βάθος ένα μικρό αριθμό θεμάτων. Γεγονός που σημαίνει επίσης να μάθεις να μαθαίνεις, για να επωφεληθείς από τις προσφερόμενες ευκαιρίες από τη δια βίου εκπαίδευση.

Να μαθαίνεις να κατασκευάζεις για να αποκτήσεις όχι μόνο μια επαγγελματική εξειδίκευση, αλλά ευρύτερα, μια ικανότητα που σε κάνει άξιο να αντιμετωπίζεις πολλές καταστάσεις και να δουλεύεις ομαδικά. Αλλά επίσης, να μάθεις να κατασκευάζεις στο πλαίσιο των διαφόρων κοινωνικών εμπειριών ή εργασίας που προσφέρονται στους νέους και στους εφήβους, είτε λόγω τοπικού ή εθνικού πλαισίου, είτε χάρη στην ανάπτυξη της εναλλακτικής διδασκαλίας.

Να μάθεις να ζεις με τους άλλους αναπτύσσοντας την κατανόηση του άλλου και την αντίληψη των αλληλεξαρτήσεων- να πραγματοποιείς κοινά σχέδια και να προετοιμάζεσαι να διαχειριστείς τις συγκρούσεις- με σεβασμό των αξιών του πλουραλισμού, της αμοιβαίας κατανόησης και της ειρήνης.

Να μάθεις να υπάρχουν για να ανθίζει καλύτερα η προσωπικότητά σου και να είσαι σε θέση να ενεργείς με μια ενισχυμένη πάντοτε ικανότητα αυτονομίας, κρίσης και προσωπικής υπευθυνότητας. Με αυτό το σκοπό, να μην παραμελείται στην εκπαίδευση καμία από τις δυνατότητες κάθε ατόμου: μνήμη, λογική, αισθητική άποψη, φυσικές ικανότητες, ικανότητα επικοινωνίας...

Ενώ τα επίσημα εκπαιδευτικά συστήματα τείνουν να ευνοούν την πρόσβαση στη γνώση, σε βάρος των άλλων μορφών μάθησης, μας ενδιαφέρει να αντιληφθούμε την εκπαίδευση σαν ένα σύνολο. Αυτή η οπτική οφείλει να εμπνεύσει και να προσανατολίσει στο μέλλον τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις, είτε πρόκειται για την επεξεργασία προγραμμάτων ή τον ορισμό καινούργιων παιδαγωγικών πολιτικών.

Η δια βίου εκπαίδευση

Η έννοια της δια βίου εκπαίδευσης είναι το κλειδί της εισόδου στον 21^ο αιώνα. Ξεπερνάει την παραδοσιακή διάκριση ανάμεσα στην πρώτη και τη διαρκή εκπαίδευση. Συναντά μια άλλη έννοια συχνά προωθημένη: αυτή της εκπαιδευτικής κοινωνίας, όπου όλα μπορούν να είναι μια ευκαιρία για μάθηση και άνθιση των ταλέντων

Με το καινούργιο της πρόσωπο, η διαρκής εκπαίδευση, εκλαμβάνεται σαν να επεκτείνεται πέρα από ότι συνηθίζεται ήδη, κυρίως στις αναπτυγμένες χώρες, δηλαδή

τις ενέργειες ανακύκλωσης, μεταστροφής και επαγγελματικής προαγωγής των ενηλίκων. Πρέπει να διευρύνει τις δυνατότητες εκπαίδευσης σε όλους, για πολλαπλούς σκοπούς, είτε πρόκειται να προσφέρει μια δεύτερη ή τρίτη ευκαιρία, να απαντήσει στη δίψα για γνώση, ομορφιά ή υπέρβαση του εαυτού τους ή ακόμη τελειοποίηση και διεύρυνση της παιδείας που συνδέεται αυστηρά με τις απαιτήσεις της επαγγελματικής ζωής περιλαμβάνοντας την πρακτική εκπαίδευση.

Γενικά, η "δια βίου εκπαίδευση" πρέπει να επωφεληθεί από όλες τις ευκαιρίες που προσφέρονται από την κοινωνία

Τρίτο μέρος ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ

Από τη βασική εκπαίδευση στο Πανεπιστήμιο

Μια βásiμη απαίτηση για όλες τις χώρες, αλλά με διαφορετικούς τρόπους και περιεχόμενα: την ενίσχυση της βασικής εκπαίδευσης, απ' όπου τονίζεται η πρωτοβάθμια εκπαίδευση και η βασική κλασική εκμάθηση, δηλαδή η γραφή, ο υπολογισμός αλλά επίσης η ικανότητα έκφρασης σε μια γλώσσα που διευρύνει το διάλογο και την κατανόηση

Η αναγκαιότητα -πιο έντονη ακόμη αύριο- ανοίγματος στην επιστήμη και στον κόσμο της, κλειδί εισόδου στον 21^ο αιώνα και τις επιστημονικές και τεχνολογικές ανακατατάξεις του.

Να προσαρμοστεί η βασική εκπαίδευση στα ιδιαίτερα πλαίσια, στις χώρες όπως και στους πιο στερημένους λαούς. Ξεκινώντας από τα δεδομένα της καθημερινής ζωής που προσφέρει δυνατότητες κατανόησης των φυσικών φαινομένων ώστε να φτάσουμε σε διάφορες μορφές κοινωνικότητας.

Υπενθύμηση της επιτακτικής ανάγκης αλφαριθμητισμού και βασικής εκπαίδευσης για τους ενήλικες.

Να ευνοείται σε κάθε περίπτωση η σχέση ανάμεσα στο δάσκαλο και το μαθητή, αφού ούτε οι πιο προωθημένες τεχνολογίες δεν μπορούν να υποστηρίξουν τη σχέση (μετάδοση, διάλογο, αντιπαράθεση)ανάμεσα στο διδάσκοντα και το διδασκόμενο.

Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση πρέπει να αναθεωρηθεί με αυτή τη γενική προοπτική δια βίου εκπαίδευσης. Η κύρια αρχή είναι να οργανώσει την ποικιλία των διαδρομών χωρίς ποτέ να αποκλείει τη δυνατότητα μιας μεταγενέστερης επιστροφής στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Οι συζητήσεις σχετικά με την επιλεκτικότητα και τον προσανατολισμό θα ξεκαθαρίζονταν άνετα αν αυτή η αρχή εφαρμόζονταν απόλυτα. Ο καθένας θα είχε τότε το αίσθημα ότι, όποιες και αν είναι οι επιλογές που συντελούνται και οι σπουδές που ακολουθούνται κατά την εφηβεία, καμιά πόρτα δεν θα του κλείνονταν στο μέλλον, περιλαμβάνοντας αυτή του σχολείου. Η ισότητα των ευκαιριών θα είχε έτσι νόημα.

Το Πανεπιστήμιο πρέπει να είναι στο κέντρο του μηχανισμού, ακόμη και αν, όπως συμβαίνει σε πολλές χώρες, υπάρχουν, εκτός αυτού, άλλα ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης.

Φαίνεται να διαθέτει τις τέσσερις σημαντικές λειτουργίες:

1. Την προετοιμασία για την έρευνα και τη διδασκαλία.
2. Την προσφορά επιμόρφωσης πολύ εξειδικευμένης και προσαρμοσμένης στις ανάγκες της οικονομικής και κοινωνικής ζωής
3. Το άνοιγμα σε όλους, για να απαντά στις πολλαπλές πτυχές αυτού που αποκαλούμε διαρκή εκπαίδευση με την πιο ευρεία έννοια

4. Η διεθνής συνεργασία.

Οφείλει επίσης να μπορεί να εκφράζεται με πλήρη ανεξαρτησία και με υπευθυνότητα, στα ηθικά και κοινωνικά προβλήματα- σαν ένα είδος πνευματικής εξουσίας την οποία η κοινωνία χρειάζεται για να τη βοηθά να σκέφτεται, να κατανοεί και να δρα.

Η ποικιλία στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και οι προσφερόμενες από το Πανεπιστήμιο δυνατότητες θα έπρεπε να φέρουν μια έγκυρη απάντηση στις προκλήσεις της μαζικοποίησης καταργώντας την "βασιλική και μοναδική οδό". Συνδυαζόμενα με τη γενίκευση της εναλλαγής, όφειλαν επίσης να επιτρέπουν να αγωνιζόμαστε αποτελεσματικά ενάντια στη σχολική αποτυχία.

Η ανάπτυξη της δια βίου εκπαίδευσης συνεπάγεται τη μελέτη νέων μορφών πιστοποίησης, οι οποίες λαμβάνουν υπόψη το σύνολο των ικανοτήτων που αποκτήθηκαν.

Οι δάσκαλοι σε αναζήτηση νέων προοπτικών

Παρά τη διαφορετική ψυχολογική και υλική κατάσταση των διδασκόντων ανάλογα με τις χώρες, η αναπροσαρμογή της θέσης τους επιβάλλεται, αν θέλουμε "η δια βίου εκπαίδευση" να εκτελέσει την κεντρική αποστολή που η Commission της αναθέτει για την πρόοδο των κοινωνιών μας και την ενίσχυση της αμοιβαίας κατανόησης ανάμεσα στους λαούς. Ο δάσκαλος πρέπει να αναγνωρίζεται σαν τέτοιος από την κοινωνία και να διαθέτει το αναγκαίο κύρος και τα κατάλληλα μέσα εργασίας.

Αλλά η δια βίου εκπαίδευση οδηγεί ευθεία στην έννοια της εκπαιδευτικής κοινωνίας, μια κοινωνία στην οποία προσφέρονται πολλαπλές ευκαιρίες για μάθηση, στο σχολείο όπως και στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή. Απ' όπου η αναγκαιότητα να πολλαπλασιάσουμε τις διαβουλεύσεις και τις συναλλαγές με τις οικογένειες, τους οικονομικούς κύκλους, τον κόσμο των συλλόγων, τους παράγοντες της πολιτιστικής ζωής κλπ.

Αυτή η ανάγκη εκσυγχρονισμού των γνώσεων και των ικανοτήτων λοιπόν, αφορά τους δασκάλους. Η επαγγελματική τους ζωή πρέπει να προσαρμοστεί ώστε να είναι σε θέση, και μάλιστα έχουν την υποχρέωση, να τελειοποιήσουν την τέχνη τους και να επωφελούνται από πειράματα που διεξάγονται στο εσωτερικό διαφόρων σφαιρών της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής. Τέτοιες δυνατότητες προβλέπονται γενικά σε πολλά είδη εκπαιδευτικής άδειας που πρέπει να επεκταθούν, με τις επιθυμητές προσαρμογές, στο σύνολο των διδασκόντων.

Ακόμη και αν βασικά το επάγγελμα του δασκάλου είναι μια μοναχική δραστηριότητα, υπό την έννοια ότι καθένας από αυτούς είναι απέναντι στις ευθύνες του και τα επαγγελματικά του καθήκοντα, η ομαδική εργασία είναι απαραίτητη, κυρίως στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, για να βελτιωθεί η ποιότητα της εκπαίδευσης και να προσαρμοστεί καλύτερα στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των τάξεων ή των ομάδων μαθητών.

Η έκθεση επιμένει στη σημασία των ανταλλαγών των διδασκόντων και των συλλόγων ανάμεσα σε θεσμούς διαφόρων χωρών. Αυτές επιφέρουν μια αναγκαία αξία που προστίθεται στην ποιότητα της εκπαίδευσης κι επίσης ένα μεγαλύτερο άνοιγμα σε άλλες κουλτούρες, σε άλλους πολιτισμούς, σε άλλες εμπειρίες. Η πραγματοποίησή τους που είναι σε εξέλιξη το επιβεβαιώνει.

Όλοι αυτοί οι προσανατολισμοί πρέπει να αποτελέσουν το αντικείμενο ενός διαλόγου, και μάλιστα συμβάσεων, με τους οργανισμούς διδασκόντων, ξεπερνώντας τον καθαρά συντεχνιακό χαρακτήρα τέτοιων διαβουλεύσεων. Μάλιστα οι

συνδικαλιστικές οργανώσεις, πέρα από τους στόχους υπεράσπισης των ηθικών και υλικών συμφερόντων των μελών τους, συγκέντρωσαν ένα κεφάλαιο εμπειρίας από το οποίο είναι έτοιμοι να επωφεληθούν οι πολιτικοί εκτελεστικοί φορείς.

Επιλογή για την εκπαίδευση : ο ρόλος του πολιτικού

Οι εκπαιδευτικές επιλογές είναι επιλογές της κοινωνίας : απαιτούν σε όλο τον κόσμο μια μεγάλη δημόσια συζήτηση, βασισμένη σε μια ακριβή εκτίμηση των εκπαιδευτικών συστημάτων. Η Commission καλεί τις πολιτικές αρχές να ευνοήσουν μια τέτοια συζήτηση, ώστε να πετύχουν μια δημοκρατική συναίνεση, που αποτελεί την καλύτερη οδό επιτυχίας των στρατηγικών εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης.

Η Commission συστήνει τη λήψη μέτρων που επιτρέπουν να συνδεθούν οι διάφοροι κοινωνικοί παράγοντες με τη λήψη αποφάσεων με εκπαιδευτικό περιεχόμενο. Η διοικητική αποκέντρωση και η αυτονομία των ιδρυμάτων της φαίνεται ότι μπορεί να οδηγήσουν στις περισσότερες περιπτώσεις στην ανάπτυξη και τη γενίκευση της καινοτομίας.

Με αυτή την προοπτική η Commission ακούει να εκφραζεται εκ νέου ο ρόλος του πολιτικού: το καθήκον του επιβάλλει να θέσει ξεκάθαρα τις επιλογές και να εξασφαλίσει μια γενική ρύθμιση με τις απαραίτητες προσαρμογές. Η εκπαίδευση αποτελεί πραγματικά ένα συλλογικό αγαθό το οποίο δεν θα μπορούσε να ρυθμιστεί από το απλό παιχνίδι της αγοράς.

Η Commission δεν υποτισμά ωστόσο τη βαρύτητα των οικονομικών καταναγκασμών και συστήνει την ενεργοποίηση των δημόσιων-ιδιωτικών συλλόγων. Για τις υπό ανάπτυξη χώρες, η δημόσια χρηματοδότηση της βασικής εκπαίδευσης παραμένει μια προτεραιότητα, αλλά οι επιλογές που επιχειρήθηκαν δεν πρέπει να ξανααμφισβητήσουν τη συνολική συνάφεια του συστήματος ούτε να οδηγήσουν στη θυσία άλλων επιπέδων εκπαίδευσης.

Από την άλλη πλευρά είναι απαραίτητο να επανεξεταστούν οι δομές χρηματοδότησης απέναντι στην αρχή σύμφωνα με την οποία η εκπαίδευση πρέπει να απλώνεται σε όλη τη διάρκεια της ζωής των ατόμων. Σε αυτό το πνεύμα, η Commission εκτιμά ότι η πρόταση μιας πίστωσης -χρόνου για την εκπαίδευση, όπως διατυπώθηκε συνοπτικά σε αυτή την έκθεση, αξίζει να συζητηθεί και να μελετηθεί σε βάθος.

Η ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας πρέπει να προκαλέσει μια συλλογική σκέψη στην πρόσβαση στη γνώση στον κόσμο του αύριο. Η Commission συνιστά :

- τη διαφοροποίηση και τη βελτίωση της διδασκαλίας από απόσταση με την προσφυγή στις νέες τεχνολογίες
- την αυξημένη χρήση αυτών των τεχνολογιών στο πλαίσιο της εκπαίδευσης ενηλίκων, ιδιαίτερα για την διαρκή επιμόρφωση των δασκάλων.
- Η ενίσχυση του υπόβαθρου και των ικανοτήτων των υπό ανάπτυξη χωρών σε αυτό τον τομέα, όπως και τη διάδοση των τεχνολογιών στο σύνολο της κοινωνίας:
- Η έναρξη προγραμμάτων διάδοσης νέων τεχνολογιών υπό την αιγίδα της UNESCO.

Η διεθνής συνεργασία: εκπαιδεύοντας το χωριό -πλανήτη.

Η αναγκαιότητα μιας διεθνούς συνεργασίας -την οποία πρέπει να ξανασκεφτούμε

ρίζικά -ισχύει επίσης για τον τομέα της εκπαίδευσης. Αυτή πρέπει να είναι υπόθεση , όχι μόνο των υπευθύνων για την εκπαιδευτική πολιτική και των διδασκόντων, αλλά επίσης όλων των παραγόντων της συλλογικής ζωής.

Στο πλαίσιο της διεθνούς συνεργασίας, να προάγουμε μια πολιτική έντονα παρακινητική υπέρ της εκπαίδευσης των κοριτσιών και των γυναικών, σύμφωνα με το πνεύμα του Συνεδρίου του Beijing (1995).

Να εκτρέψουμε τη λεγόμενη πολιτική βοήθειας, ευνοώντας κυρίως τη συνεργασία και τις τοπικές συναλλαγές γενικά.

Να διαθέσουμε το ένα τέταρτο της βοήθειας για την ανάπτυξη στη χρηματοδότηση της εκπαίδευσης.

Να ενθαρρύνουμε τη διαγραφή χρεών για να αντισταθμίσουμε τα αρνητικά αποτελέσματα, στα έξοδα της εκπαίδευσης, τις πολιτικές προσαρμογής και μείωσης των εσωτερικών και εξωτερικών ελλειμμάτων.

Να βοηθήσουμε στην ενίσχυση των εθνικών εκπαιδευτικών συστημάτων ενθαρρύνοντας τις συμφωνίες και τη συνεργασία ανάμεσα στα υπουργεία σε τοπικό επίπεδο, και ανάμεσα σε χώρες που αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα.

Να βοηθήσουμε τις χώρες να τονίσουν τη διεθνή διάσταση της παρεχόμενης διδασκαλίας (πρόγραμμα σπουδών, προσφυγή στις τεχνολογίες της πληροφορίας, διεθνής συνεργασία).

Να ενθαρρύνουμε καινούργιες συνεργασίες ανάμεσα σε διεθνείς οργανώσεις που ασχολούνται με την εκπαίδευση, προωθώντας για παράδειγμα ένα διεθνές σχέδιο που στοχεύει στη διάδοση και την ενεργοποίηση της έννοιας της δια βίου εκπαίδευσης, πάνω στο μοντέλο της πρωτοβουλίας διεθνών θεσμών στο οποίο κατέληξε το Συνέδριο του Jomtien.

Να ενθαρρύνουμε, κυρίως με τη δημιουργία κατάλληλων δεικτών, τη συλλογή σε διεθνή κλίμακα των σχετικών με τις εθνικές επενδύσεις στην εκπαίδευση δεδομένων: το συνολικό ύψος των ιδιωτικών κεφαλαίων, των επενδύσεων του βιομηχανικού τομέα, των εξόδων της ανεπίσημης εκπαίδευσης κλπ.

Να συγκροτήσουμε ένα σύνολο δεικτών που επιτρέπουν να εμφανιστούν οίπιο σοβαρές δυσλειτουργίες των εκπαιδευτικών συστημάτων, συσχετίζοντας διάφορα ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα, για παράδειγμα : επίπεδο εξόδων εκπαίδευσης, ποσοστά απώλειας, ανισότητες πρόσβασης, έλλειψη αποτελεσματικότητας διαφόρων μελών του συστήματος , ανεπαρκής ποιότητα της διδασκαλίας, συνθήκες διδασκαλίας κλπ.

Σε ένα πνεύμα δημιουργίας προοπτικών , να δημιουργήσουμε ένα παρατηρητήριο της UNESCO που ασχολείται με τις νέες τεχνολογίες της πληροφορίας, την εξέλιξή τους και την προβλέψιμη επίδρασή τους όχι μόνο στα εκπαιδευτικά συστήματα αλλά επίσης στις μοντέρνες κοινωνίες.

Να παροτρύνουμε με την μεσολάβηση της UNESCO την πνευματική συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης : έδρες UNESCO, συνεργαζόμενα σχολεία, ίση κατανομή της γνώσης στις διάφορες χώρες, διάδοση των τεχνολογιών της πληροφορίας, ανταλλαγές φοιτητών, δασκάλων και ερευνητών.

Να ενισχύσουμε τη ρυθμιστική δράση της UNESCO στην υπηρεσία των Κρατών μελών, για παράδειγμα όσον αφορά την εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών με τα διεθνή όργανα.

Επίλογος

Προερχόμενα από διαφορετικούς ορίζοντες και με πολυποίκιλες εμπειρίες τα μέλη της διεθνούς Επιτροπής συνέβαλαν πολύ στην προτοτυπία των εργασιών της με την ποικιλία των απόψεών τους. Αυτή η ποικιλία μπόρεσε ωστόσο να γεννήσει μια μεγάλη συμφωνία στην προσέγγιση που υιοθετήθηκε και τα κύρια πορίσματα. Η επεξεργασία της αναφοράς δίνει αφορμή για εμπεριστατομένες συζητήσεις και ακόμη κι αν είναι εμφανές ότι καθένας από τους επιτρόπους, αν είχε κρατήσει προσωπικά την πένα, θα είχε επιλέξει να διατυπώσει διαφορετικά ένα απόσπασμα ή ένα κεφάλαιο, η ουσία όπως και οι κύριες γραμμές του κειμένου αποτέλεσαν αντικείμενο συνέναισης. Ωστόσο επειδή η αναφορά δεν πραγματεύεται παρά ένα περιορισμένο αριθμό θεμάτων που κρίνονται ιδιαίτερα χαρακτηριστικά για το μέλλον της εκπαίδευσης, η επιλογή που επιχειρήθηκε άφησε αναγκαστικά στο περιθώριο, παρά τη σημασία τους, θέματα πρωταρχικού ενδιαφέροντος για ορισμένους. Έτσι αποφασίστηκε, προς το τέλος των εργασιών, ότι καθένας από αυτούς θα καλούνταν να φέρει μια προσωπική συμβολή στην αναφορά με τη μορφή ενός ξεχωριστού κειμένου για να ληφθεί καλύτερα υπόψη η διαφορετικότητα των απόψεων πάνω στα προβλήματα που προσεγγίστηκαν και ο πλούτος των συζητήσεων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Συνοπτική παρουσίαση της εισήγησης του Jacques Delors, προέδρου της διεθνούς Επιτροπής για την εκπαίδευση για τον εικοστό πρώτο αιώνα και των συστάσεων της Επιτροπής που παραδόθηκαν στην UNESCO όπως δημοσιεύθηκαν με τον τίτλο : Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ένας θησαυρός κρύβεται σε αυτήν, εκδόσεις Odile Jacob, 1996

Η εκπαίδευση ή η αναγκαία ουτοπία	1
Πρώτο μέρος. ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ	7
Δεύτερο μέρος ΑΡΧΕΣ	9
Τρίτο μέρος ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ	11
Επίλογος	15

